

Leo Trotskij: Till frågan om termidor och bonapartism

(November 1930)

Källa: **International Bulletin**, Kommunistiska Vänsteroppositionen, nr 2, 1 mars 1931. I ett redaktionellt uttalande angavs att artikeln skrevs som svar till frågor från Roman Well från den tyska Vänsteroppositionen.

Översättning från engelska, Göran Källqvist.

Jag ska bara kort tala om frågan om termidor och bonapartism, ty jag har redan flera gånger uttryckt behovet att utveckla detta tema i en artikel. Faran med denna fråga, liksom alla andra *historiska* frågor, består av det faktum att vi är alltför benägna att göra liknelser på ett alldeles för formellt sätt, oavsett hur viktiga och givande de är, och att vi är vana att inskränka den konkreta processen till abstraktioner. Termidor var en övergående form mellan jakobinism och bonapartism. Det som verkligen kännetecknade termidor var att regeringen formellt kontrollerades av medlemmar från samma parti. En del av jakobinerna, eller kvasi-jakobinerna, krossade den andra delen, de verkliga jakobinerna, genom att vädja om ett öppet inbördeskrig. Bonapartism betecknar att en byråkratiskt militär centralistisk makt besegrar jakobinismens alla andra olika *schatteringar*.¹ I klasskampstermer betyder det en gradvis övergång av makten från sansculotterna till den arbetsfria klassen.

Om vi teoretiskt överväger möjligheten av en kontrarevolutionär seger i Sovjetunionen så innebär det inte att den måste ta formen av den franska termidor. Den kan hoppa över detta stadium och gå direkt till bonapartism, eller blanda ihop de två, precis som oktoberrevolutionen blandade ihop den demokratiska revolutionen med inledningen av den socialistiska revolutionen. En sådan blandning av historiska stadier stämmer perfekt överens med Rysslands sociala utveckling och hela dess historia.

Det vi framförallt måste ta hänsyn till är det ryska partiets, eller för närvarande snarast dess apparats, enorma roll. Hos oss är partiet mycket mer utvecklat än statsapparaten. Ur partiets synvinkel har till exempel Rykov blivit fullständigt undanröjd, men han är fortfarande statsöverhuvud. Termidoriens element har uppenbarat sig i partiets liv: verkliga ”jakobiner” har ersatts av opportunisterna, men det har till stor del också utvecklats bonapartistiska element, det vill säga under urvalet av apparaten i enlighet med en enda befälhavare (Stalin). Att försvaga karaktär och ryggrad är en del av bonapartismens mycket viktiga förberedande arbete.

Kontrarevolutionen har ännu inte segrat, frågan är ännu inte avgjord, och det är orsaken till vår oförsonliga kamp mot korschisterna² och de andra gaphalsarna. En läkare säger: mannen är sjuk, det finns hopp om att rädda honom, och det är min plikt att göra allt i min makt för att få honom på

---

1 Jakobinism var tänkandet hos den strömning som utgjorde den franska revolutionens vänster, Sällskapet konstitutionens vänner, som höll sina möten i Jakobinerklostret.

2 Korschister var en liten ultravänsteristisk sekt som leddes av Karl Korsch (1889-1061), som 1929 uteslöts ur det tyska kommunistpartiet för påstådd ”trotskism”.

fötter igen. En annan säger: nej, han måste dö, och vänder ryggen åt patienten. Vad kan dessa två läkare ha gemensamt?

Men när kontrarevolutionen verkligen kommer, kommer den då att anta en bonapartistisk, termidoriansk eller en kombinerad tredje form? Det är omöjligt att säga, men det är vår plikt att noga observera de existerande elementen till olika möjliga varianter av en kontrarevolution och deras dialektiska utveckling.

Kamrat Landau³ skriver till mig att vissa kamrater har uttryckt uppfattningen att proletariatet är den svagare klassen i Ryssland. Det går inte att lösa denna fråga, eller ens ställa den på rätt sätt, genom att titta på tvärsnitt. Vi måste betrakta den dynamiskt. Teoretiskt sett är det inte omöjligt att en segerrik kontrarevolution kommer att visa att den ryska arbetarklassen har blivit så försvagad att den inte längre kan behålla makten. Men detta kan bara genomföras med hjälp av ett öppet inbördeskrig. Politiskt måste vi förhindra denna möjlighet genom att stärka proletariatets politiska och ekonomiska stödjepunkter. Det finns ingen ekonomisk eller politisk våg med hjälp av vilken vi dagligen kan väga styrkeförhållandena och avgöra det hela med citat. Det viktigaste är att borgarklassen fortfarande är långt ifrån att segra, men att det inom den nuvarande regimen växer frön till mycket viktiga beståndsdelar för dess seger.

---

3 Kurt Landau, som var av österrikiskt ursprung, var vid denna tid en av den tyska Vänsteroppositionens centrala ledare och medlem i det Internationella sekretariatet. Inom några månader skulle han bryta med oppositionen. Han mördades av stalinisterna i Spanien under inbördeskriget.